

**Saló Imperial:
passat i futur d'un
cinema històric**

Emilia Colomer i Amat

Fa aproximadament un any que a Sabadell, davant d'una actuació urbanística que afectava l'edifici del Saló Imperial, es va iniciar un moviment popular en defensa de la plena conservació d'aquest cinema històric.

La sensibilitat ciutadana davant d'aquest fet que hagués suposat el seu enderrocament tenia una clara justificació: la d'alertar a l'opinió pública de la importància i, fins i tot, de la necessitat de mantenir i recuperar el que sens dubte és el cinema més antic que es conserva a l'Estat espanyol i que manté, amb tota fidelitat, les mateixes característiques i personalitat, tret de petites reformes, que tenia el dia de la seva inauguració el 24 de setembre de 1911.

Ràpidament aquesta iniciativa, que semblava reduïda a l'àmbit local de Sabadell, va transcendir de forma espectacular tant per la singularitat del cinema com pel seu significat històric, especialment per la seva possible recuperació en un futur immediat.

L'actuació de la iniciativa ciutadana, en un primer moment centrada en campanyes de premsa i conferències informatives, va desembocar en la constitució de la Societat Cinematogràfica Saló Imperial 1911, que tenia com a objectiu i finalitat la recuperació del Saló Imperial com a patrimoni cinematogràfic, el seu manteniment i la seva gestió integral com a cinema singular.

D'altra banda, la campanya per la recuperació del Saló Imperial ha rebut el suport de la Academia de las Artes y las Ciencias Cinematográficas de España, el Servei de Cinematografia i Vídeo de la Generalitat de Catalunya, la Academy of Motion Picture, Arts

& Sciences de Hollywood, la Federació Europea de Realitzadors Audio-visuals (FERA), l'Associació Espanyola d'Historiadors del Cinema, la Asamblea de Directores y Realizadores Cinematográficos y Audiovisuales Españoles (ADIRCAE), l'Associació Espanyola de Directors de Fotografia Cinematogràfica (AEC), els Directors Guild of America, presidit per George Lucas i Steven Spielberg, i moltes entitats més; amb l'adhesió personal dels desapareguts Fernando Rey i José Luis Guarner, i també de Guillermo Cabrera Infante, Fernando Trueba, Pere Portabella, Montxo Armendáriz, Bigas Luna, Antoni Ribas, Juan Antonio Bardem, Manel Hueriga, José Luis Guerin, Francesc Bellmunt, Gonzalo Herralde, Ventura Pons, entre molts altres directors i professionals del cinema, juntament amb professionals del món artístic i cultural com Comediants, Joan Brossa, Ovidi Montllor, Ricard Bofill, Javier Gurruchaga, Tomàs Mallol, Javier Mariscal, Víctor Mora, Juanjo Puigcorbé, Josep Maria Flotats, i molts més.

La Societat compta a més amb el suport i la col·laboració de l'Ajuntament de Sabadell —institució amb la que es treballa conjuntament—, Generalitat de Catalunya, Diputació de Barcelona i altres institucions.

El Saló Imperial no és només un testimoni d'excepció de la història del cinema al nostre país, sinó que també forma part del nostre patrimoni cinematogràfic i, lluny de romanticismes nostàlgics que ens conduirien a revivre un cinema ancorat en el passat, creiem fermament en la seva projecció de cara al futur, necessària d'altra banda en un moment en el que desapareixen les antigues sales cinematogràfiques i que està destinat a ser una de les sales més capdavanteres i modernitzades de la cinematografia espanyola i europea.

Aquest cinema singular ubicat a la Rambla de Sabadell, al costat del Cafè Imperial —espai que també es reivindica, com a element clau i dinamitzador del propi cinema— amb una disponibilitat de 900 a 1.000 butaques, gaudeix d'una àmplia sala d'esplèndida visibilitat on es preveu la instal·lació d'una gran pantalla de setze metres d'amplada i també els millors aparells projectors del mercat que garanteixin, amb personal especialitzat, la màxima qualitat d'imatge i so.

Totes, condicions òptimes que permetran un ampli ventall de possibilitats a tots els nivells, des de la divulgació del cinema clàssic —darrerament tan apartat de les nostres pantalles— com la projecció dels films més avantguardistes, passant per l'organització d'un festival internacional de cinema, la recuperació de les sessions de cinema infantil i la creació d'una exposició permanent sobre l'evolució de la imatge, sense descartar tota mena

d'activitats relacionades amb la cultura cinematogràfica com publicacions periòdiques, conferències i activitats didàctiques

Per tant, el Saló Imperial es presenta com una nova alternativa que s'afegeix a les tasques pròpies dels Cine-clubs i la Filmoteca, sense afany de lucre i al marge dels circuits comercials al servei de la cultura cinematogràfica, però conservant al mateix temps el caràcter popular del cinema com a espectacle obert al gran públic i sense pretensions elitistes, característica que ha estat des de sempre la base del seu èxit. Es tracta d'un projecte arriscat i ambiciós però no pas més del que es va necessitar per la inauguració del Gran Saló Imperial el 24 de setembre de 1911.

L'edifici, projectat per l'arquitecte i teòric modernista, Jeroni Martorell, era realment esplèndid. Oferia a la ciutat un local ampli i espaiós amb totes les comoditats, mides de seguretat en cas d'incendi, amb capacitat per 2.000 espectadors i amb els avenços tècnics més sofisticats del moment. A més a més, es tractava del primer edifici de Sabadell destinat i dissenyat específicament per al cinema, tal com deien els articles de premsa.

Durant la seva llarga trajectòria, es poden distingir dues èpoques ben diferenciades: una època d'esplendor que comprèn aproximadament des de l'any 1911 fins als anys seixanta, i molt especialment els anys trenta amb l'arribada del cinema sonor que es considera el gran protagonista i pioner dels esdeveniments cinematogràfics a Sabadell, i una segona època a partir dels anys seixanta on s'inicia una davallada en la que sobreviu amb dificultats, per la forta competitivitat d'altres sales exhibidores de més èxit i la manca de remodelació de l'edifici que acaben amb el seu tancament definitiu l'any 1989. No obstant, s'han de considerar dos encerts d'èxit ben diferents: la dedicació exclusiva al cinema infantil, una especialitat dels seus darrers anys i l'activitat com a subseu de la Filmoteca, època en la que va assolir un gran èxit entre els afeccionats sabadellencs.

Per la seva significació i incidència en la història del cinema a Sabadell convé un breu recorregut a través de les sessions més memorables d'aquest primer període (1911-1931) on es consolida amb el reconeixement incondicional per part de la crítica com un dels millors cinemes de la comarca, comparable amb les sales de més èxit de Barcelona.

La programació dels primers anys està dedicada a la projecció de pel·lícules de diferent metratge, la majoria de la casa Pathé Frères, còmiques i dramàtiques amenitzades pel Quintet Imperial que alternen sovint amb *varietés* com era usual en l'època i on ocasionalment s'hi representen sessions extraordinàries de sarsuela, òpera i opereta.

A partir de 1925, i coincidint amb la gestió de l'empresa Vilaseca y Ledesma, SA i posteriorment CINAES, l'Imperial viurà la seva època daurada caracteritzada per la projecció de pel·lícules de gran espectacle cuidant al màxim els aspectes tècnics i assolint un gran èxit per part del públic i la crítica.

El mes de gener de 1926 s'estrena la versió francesa de *Carmen*, dirigida per Jacques Feyder i protagonitzada per Raquel Meller. L'estrena havia estat envoltada d'una gran espectació i amb aquest motiu l'empresa va repartir més d'un miler de cartells de propaganda. L'adaptació musical, essencial d'altra banda tractant-se de l'òpera de Bizet, es devia al músic i compositor sabadellenc Daniel Sanahuja, que magistralment adequaria el metratge del film i que per aquesta ocasió estaria interpretada per l'orquestrina del mestre.

De forma excepcional destaca la projecció del film, dirigit per Abel Gance, *Napoleón*, que es va projectar els diumenges 1 i 8 d'abril de 1928. Es tracta d'una de les pel·lícules més innovadores de la història i precedent del cinerama —ja que les imatges es desplegaven sobre tres pantalles—, tot un repte per l'Imperial i que segons la veu popular va causar una gran admiració. També hem de destacar l'estrena de la superproducció *Ben-Hur* de Fred Niblo, que va suposar tot un esdeveniment entre els afeccionats al cinema. El diari local ho destacava en un dels primers cartells il·lustrats i com la més gran creació de Ramón Novarro. Per aquesta excepcional ocasió, la interpretació musical es va confiar a l'Orquestra Fatxendes que més endavant tindria un important reconeixement internacional.

L'empresa CINAES, que s'havia fet càrrec del cinema des de l'octubre de 1928, aportaria aires nous i seria la màxima responsable de fer arribar a Sabadell les pel·lícules sonores d'estrena que en aquell moment feien furor a Barcelona. El 23 i 24 de novembre de 1929, amb la projecció de *Sombras blanques*, de W. S. Van Dyke i R. J. Flaherty, l'Imperial inaugura el cinema sonor a la nostra ciutat. Els aconeteixements no es farien esperar gaire, i el 29 de març de 1930 s'estrena *El cantante de jazz*, d'Alan Crosland, protagonitzada per Al Jolson, una producció de la Warner, primera pel·lícula cantada i parlada de la història del cinema. Coincidint amb la Festa Major, CINAES presenta l'1 d'agost de 1930 la gran producció de la Metro, *The Broadway Melody*, de Harry Beaumont, data històrica per l'Imperial que per primera vegada presentava una espectacular pel·lícula, que s'anunciava: «parlada-cantada-ballada» i realitzada amb tots els mitjans més luxosos de Hollywood. El 25 d'octubre del mateix any el públic sabadellenc assistia emocionat a la projecció d'una pel·lícula parlada en es-

panyol. Es tractava de *El precio de un beso*, de Marcel Silver, la crítica de la qual comentava:

[...] Era la primera pel·lícula que vèiem a Sabadell parlada i era tan inusitat per nosaltres oir i entendre aquelles figures com si fossin elles mateixes i delectar-nos amb les cançons de Mojica més del nostre gust i comprensió que les de jazz americanes, que no podria pas demanar-se més. La cinta s'emportà una ovació.

A partir d'aquest moment, amb el suport de la crítica i coincidint amb l'adveniment de la República la pantalla de l'Imperial oferirà les imatges d'algunes de les pel·lícules més memorables, com *Nosferatu* de F. W. Murnau; *Cuatro de infantería* de G.W. Pabst; *El desfile del amor* d'Ernst Lubitsch; *Metrópolis* i *La mujer en la luna*, de Fritz Lang; *Sin novedad en el frente*, de Lewis Milestone, o *Bajo los techos de París*, de René Clair.

Amb l'estrena, tan esperada, de *El acorazado Potemkin* de S. M. Eisenstein, el 21 de juny de 1931, després d'haver estat prohibida durant anys per la censura, es confirma una vegada més el protagonisme de l'Imperial en la programació de pel·lícules que varen marcar tota una època. Pel·lícules que actualment mantenen el seu èxit silenciats entre les sales dels cine-clubs i els arxius de les filmoteques.

Aplaudir de nou aquests films extraordinaris a la sala del recuperat Saló Imperial constitueix tot un repte pels amants del cinema i una aportació excepcional a la cultura cinematogràfica del nostre país a les portes de la commemoració del seu centenari (1895-1995).

